

- **Πώς θα χαρακτηρίζατε το τελευταίο βιβλίο σας «Σμαράγδι στη βροχή»;**

Όλα τα βιβλία μου είναι ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα με έμφαση στα κοινωνικά θέματα και στις ανθρώπινες σχέσεις. Δημιουργώ ήρωες που δεν είναι ούτε εξωπραγματικοί και απρόσιτοι, αλλά ούτε και καθημερινοί. Μόνο με αυτό τον τρόπο μπορώ να καυτηριάσω εποχές και καταστάσεις ή να αναδείξω προτερήματα και αξίες. Το Σμαράγδι στη Βροχή είναι ένα πολύ δυνατό βιβλίο, πολυπρόσωπο με έντονους χαρακτήρες. Σκιαγραφεί τις δεκαετίες του '40, του '50 και του '60, μέσα από τη πορεία ζωής ενός κοριτσιού, που γίνεται βίαια γυναίκα από τη μια στιγμή στην άλλη. Είναι ένα βιβλίο γνώσης, αγωνίας, έντασης και κάθαρσης.

- **Τι σηματοδοτεί ο τίτλος του;**

Ο τίτλος του βιβλίου δεν είναι τυχαίος, είναι συμβολικός. Από την μια 'παίζω' με το όνομα της ηρωίδας μου - Σμαράγδα - κι από την άλλη δίνω μια διάσταση διαφορετικής όψης στην ιστορία της. Το σμαραγδένιο χρώμα, είναι το χρώμα της θεραπείας, συμβολίζει την καθαρότητα του πνεύματος και την ισορροπία. Είναι το χρώμα της ελπίδας. Η βροχή συμβολίζει την κάθαρση, σώματος και πνεύματος. Η βροχή ξεπλένει τη λάσπη που έχει σφραγίσει για πολλά χρόνια τη μνήμη της ηρωίδας μου και την οδηγεί σε μονοπάτια δικαίωσης.

- **Ποιο ήταν το ερέθισμα, η αφορμή, για να γράψετε αυτό το βιβλίο;**

Πολύ καιρό τώρα μου τριβέλιζε το νου να γράψω μια ιστορία που να ξεκινά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και να ψάξω λίγο τις δεκαετίες που προανέφερα. Για πολλά χρόνια ζούσα στον Πειραιά και οι μνήμες των ανθρώπων της πόλης πάντοτε σταματούσαν στην τραγική ημερομηνία 11 Ιανουαρίου 1944, τη μέρα που οι Σύμμαχοι – Εγγλέζοι βομβάρδισαν και ισοπέδωσαν τον Πειραιά. Η εικόνα που για καιρό υπήρχε στο μυαλό μου ήταν εκείνη ενός μικρού κοριτσιού που περπατούσε χαμένο μέσα στα ερείπια της πόλης του, ψάχνοντας το σπίτι και τους δικούς της ανθρώπους. Έτσι ακριβώς ξεκινά και το βιβλίο.

- **Υπάρχουν στο βιβλίο σας πραγματικά στοιχεία ή μυθοπλαστικά;**

Οι ήρωες όλων μου των βιβλίων είναι προϊόν μυθοπλασίας. Μου αρέσει να δημιουργώ εγώ τους ήρωες, να τους σκηνοθετώ. Στο συγκεκριμένο βιβλίο ισχύει το ίδιο. Κανένας ήρωας δεν είναι υπαρκτό πρόσωπο, ενώ αντίθετα τα ιστορικά και τα τοπογραφικά στοιχεία, όπως και οι συνήθειες και οι περιγραφές των ανθρώπων είναι ακριβή.

- **Οι ήρωες του βιβλίου, από ποια πλευρά της ζωής είναι βγαλμένοι;**

Περιγράφω όλες τις κοινωνικές τάξεις. Από τα προσφυγικά του Πειραιά, τη Τρούμπα και το Λιμάνι η ηρωίδα μου μετακινείτε στις λαϊκές γειτονιές της Θεσσαλονίκης, όπου οι άνθρωποι είναι πιο απλοί και πιο ανθρώπινοι, ενώ παράλληλα ο αγαπημένος της ζει μια μεγαλοαστική ζωή μέσα σε ακριβά ξενοδοχεία και αρχοντικά της Κηφισιάς. Περιγράφω την κουλτούρα κάθε κοινωνικής τάξης.

- **Είστε από τους συγγραφείς που αγαπούν τους ήρωες των βιβλίων τους, που ταυτίζονται μαζί τους ή από αυτούς που κρατάνε αποστάσεις;**

Οι ήρωες μου είναι δημιουργήματα δικά μου, το ίδιο και οι αντλήρωες. Δεν θα μπορούσα να γράψω ένα μυθιστόρημα αν δεν αφουγκραζόμουν τις “υπάρξεις” που το ζωντανεύουν. Πολλές φορές αισθάνομαι ότι εκείνοι είναι που με καθοδηγούν, που μου δείχνουν τον δρόμο, που μου εκμυστηρεύονται τις επιθυμίες και τις μύχιες σκέψεις τους.

Δεν ταυτίζομαι όμως μαζί τους, τους ακολουθώ στους δρόμους που οι ίδιοι επιλέγουν να διασχίσουν.

- Η κρίση που βιώνουμε πόσο επηρεάζει τις ανθρώπινες σχέσεις;

Οι άνθρωποι είναι διστακτικοί, φοβισμένοι. Δεν ανοίγονται εύκολα, ακόμα κι όταν ξεκλέβουν χρόνο για να διασκεδάσουν έχει χαθεί η ανεμελιά και το μεράκι. Βγαίνουν για να βγουν κι όχι για να χαλαρώσουν. Πιστεύω ότι η κρίση έχει δημιουργήσει μεγάλες ανασφάλειες και φοβίες, ιδιαίτερα στους νέους. Δεν αφήνουν εύκολα το κουκούλι προστασίας της οικογένειας τους για να δημιουργήσουν δική τους, κυρίως στις μεγάλες πόλεις, όπου τα πράγματα είναι πιο στεγνά και πιο απρόσωπα. Πιστεύω πως η κρίση άλλαξε τον χαρακτήρα του αυθόρμητου Έλληνα.

- Οι ιστορίες στα βιβλία σας ξεδιπλώνονται μέσω ενός φλας-μπακ- Τι σας γοητεύει σ’ αυτό το νοσταλγικό ταξίδι σε άλλες εποχές;

Μου αρέσει πάρα πολύ να γράφω ιστορίες που έχουν μυστικά του παρελθόντος. Πιστεύω πως το παρελθόν αποτελεί μάθημα και διδαχή, πιστεύω επίσης πως οι άνθρωποι που αρνούνται να κοιτάζουν πίσω, είναι λειψοί παντού. Με βάση λοιπόν τη δική μου κοσμοθεωρία δεν θα μπορούσα να ξεδιπλώσω με άλλο τρόπο τη ψυχή που επιθυμώ να έχουν οι ιστορίες μου. Δεν θα ήμουν εγώ. Μπορεί να έγραφα εξίσου καλά καθημερινές ή επίπεδες ιστορίες, μπορεί να περιέγραφα ερωτικές και ιντριγκαδόρικες περιπέτειες αλλά δεν θα ήμουν εγώ. Κι εγώ αν δεν βγάλω την ψυχή μου, βιβλίο δεν μπορώ να γράψω.

- Πόσο εύκολο είναι να ανασυστήσεις μια άλλη εποχή; Μήπως κινδυνεύει να χαθεί η μαγεία της στα μάτια των αναγνωστών;

Πολύ εύστοχη ερώτηση. Η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στο μελό, στην στεγνή περιγραφή και στην απομυθοποίηση μιας άλλης εποχής είναι ιδιαίτερα λεπτή. Πολύ εύκολα χάνονται οι ισορροπίες και γιαυτό η απάντησή μου είναι απόλυτη. Είναι πολύ δύσκολο το εγχείρημα αυτό. Θα σας πω τι κάνω εγώ. Σκέφτομαι την ιστορία, την ολοκληρώνω στο μυαλό μου, ψάχνω όλες τις λεπτομέρειες, διαβάζω βιβλία εποχής, επισκέπτομαι τα μέρη που θα περιγράψω, όμως αφήνω να περάσει μεγάλο διάστημα μέχρι να ξεκινήσω να γράφω. Θέλω να κατασταλάξουν όλα μέσα μου και να δω την ιστορία με τα δικά μου μάτια, ανεπηρέαστη απ’ ότι έχω δει, ακούσει ή διαβάσει. Νομίζω ότι σε ένα μεγάλο βαθμό τα έχω καταφέρει.

- Στα βιβλία σας έχετε μια εμμονή με το παρελθόν. Πιστεύετε ότι η εμμονή σας αυτή είναι η συγγραφική σας ταυτότητα;

Σας ανέλυσα λίγο πιο πάνω την άποψή μου για το παρελθόν. Κάθε συγγραφέας οριοθετεί τις ιστορίες του και τις τοποθετεί χρονικά εκεί που νομίζει ότι μπορεί

επώδυνα να αποκαλυφτεί και σαν άνθρωπος. Εμένα με διάλεξε το παρελθόν, αυτό οδηγεί το χέρι μου, είναι μοιραία η σχέση μας κι εγώ καλοδέχτηκα και υποτάχθηκα στις κελεύσεις του.

- **Γιατί γράφετε;**

Γράφω πολλά χρόνια, απλά γράφω. Δεν νομίζω ότι θα μπορούσα να κάνω κάτι άλλο. Έτσι εκφράζομαι, έτσι αισθάνομαι, αυτή είναι η ζωή μου. Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου γράφω. Έχω κρατήσει κειμενάκια γραμμένα με μολύβι, πριν καν πιάσω στυλό στα χέρια μου. Για μένα είναι απλό, γράφω γιατί δεν μπορώ να μην γράφω.

- **Η διαδικασία της γραφής σας θεραπεύει ή σας «τραυματίζει»;**

Το δεύτερο. Με ρώτησαν πρόσφατα τι σημαίνει για μένα συγγραφέας. Ήταν η πρώτη φορά που μου έκαναν αυτή την ερώτηση. Παραξενεύτηκα και σταμάτησα για λίγα δευτερόλεπτα... ξέρετε ποια ήταν η πρώτη λέξη που μου ήρθε στο νου; Πόνος. Νομίζω ότι δεν έχω άλλη απάντηση.

- **Έχετε εκδώσει πέντε μυθιστορήματα. Υπάρχει κάποιο πρωταρχικό θέμα γύρω από το οποίο περιστρέφονται τα βιβλία σας;**

Με απασχολούν πολύ τα κοινωνικά θέματα. Δεν αντέχω την αδικία, το ψέμα και την αχαριστία, που δυστυχώς είναι γνωρίσματα όλων των εποχών. Απεχθάνομαι τον ρατσισμό, ιδίως τον κοινωνικό ρατσισμό και τις κοινωνικές ανισότητες. Σε κάθε μου μυθιστόρημα, αναφέρομαι σε πολλά απ' αυτά, με επίκεντρο όπως σας είπα τον άνθρωπο. Το κάθε σκηνικό δεν το στήνω τυχαία, γίνεται συνειδητά, ακριβώς επειδή θέλω να στρέψω την προσοχή του αναγνώστη μου εκεί που νομίζω ότι έχει αξία να επικεντρωθεί.

- **Από πού εμπνέεστε;**

Από τα πρόσωπα άγνωστων μου ανθρώπων, που συναντώ τυχαία κυρίως. Ένα ιδιαίτερο βλέμμα ή μια χειρονομία, μια απόλυτη έκφραση αυστηρότητας, ένας χαιρετισμός τυπικός, ένα καλόκαρδο χαμόγελο, ένα συνοφρυωμένο πρόσωπο... τίποτα δεν περνά απαρατήρητο. Όλα αυτά τα ανίδια και άγνωστα άτομα, ίσως αποτελέσουν τον επόμενο ήρωά μου.

- **Τι κερδίζει ο αναγνώστης από τα βιβλία σας;**

Νομίζω συναισθήματα. Ίσως ξεχασμένα καμιά φορά. Μέσα στην ροή και την ένταση της ζωής συχνά ξεχνάμε να κοιτάξουμε λίγο την ψυχή μας. Νομίζω ότι εγώ κάνω ενέσεις, καμιά φορά και σε μεγάλες δόσεις, που προκαλούν καρδιοχτύπι, θλίψη και μελαγχολία, χαρά και ευτυχία, θυμό, απόγνωση και αγωνία και το βασικότερο λύτρωση και δικαιοσύνη. Για μένα το τελευταίο είναι το ζητούμενο και στη ζωή μου αλλά και σε κάθε βιβλίο μου.

- **Ποιος είναι ο ρόλος των ανθρώπων των γραμμάτων στην εποχή της κρίσης που βιώνουμε; Μπορεί η κρίση να αποβεί δημιουργική για έναν συγγραφέα;**

Ποτέ δεν μου άρεσαν οι επαναστάτες του ηλεκτρολογίου, ούτε θεωρώ πως ο συγγραφέας μπορεί να αποτελεί διακοσμητικό υλικό εκπομπών ή πρόσωπο αφίσας. Οφείλει να παίρνει θέση και να συμμετέχει σε κοινωνικούς αγώνες, να είναι μπροστάρης. Οι παλιοί συγγραφείς μας έχουν διδάξει πολλά, οι ποιητές μας το ίδιο. Θεωρώ πως έχουμε κουτσοβολευτεί όλοι μας και το αυτονόητο έχει καταντήσει να είναι το ζητούμενο. Η κρίση κατ' ουδένα τρόπο δεν μπορεί να είναι δημιουργική, μόνο σε τέλμα μπορεί να οδηγήσει. Εδώ ταιριάζει απόλυτα ο στίχος της Γαλάτειας Καζαντζάκη:

Μ' από την κόλασή μου στο φωνάζω:

εικόνα σου είμαι, κοινωνία, και σου μοιάζω.

- Ποια είναι η ιδιαίτερη πατρίδα του συγγραφέα;

Αυτό το καθορίζουν οι ήρωες κάθε βιβλίου του. Ο συγγραφέας έχει πολλές πατρίδες, πολλούς συγγενείς, πολλούς φίλους και πολλούς εχθρούς. Ακούει τις μουσικές όλου του κόσμου, χορεύει πολλούς χορούς και δεν ερωτεύεται μόνο μια φορά.